

**POSHAN
Abhiyaan**

PM's Overarching
Scheme for Holistic
Nourishment

सही पोषण - देश रोशन

८ मार्च ते २२ मार्च २०२०
दरम्यानच्या पोषण पंधरवड्याचे
वेळापत्रक

८ मार्च ते २२ मार्च २०२० दरम्यानच्या पोषण पंधरवड्याचे वेळापत्रक

तारीख	थीम	क्रिया	कृतीचे स्तर	नोडल विभाग	समन्वयक विभाग	सहभागी	लागणारे मटेरियल
८ मार्च	उद्घाटन	१) ग्रामसभा बैठकीचे आयोजन करणे आणि पोषण पंधरवाड्याचे उद्घाटन करणे सर्वांनी त्यांच्या जबाबदारीबद्दल चर्चा करणे २) प्रभातफेरी/ पोषण रॅली ३) पोषण प्रतिज्ञा घेणे पोषण गीत गायन. ४) सर्व अंगणवाडी सेविकांनी आपली अंगणवाडी स्वच्छ करणे व अंगणवाडीतील बालकांचे हात धुण्यासाठी साबण देणे. ५) VCDC - सॅम बालकांसाठी VCDC चालू करणे.	ग्रामसभा बीट स्तरावर सर्व स्तरावर अंगणवाडीस्तर जिल्हा स्तर	ग्रामविकास विभाग महिला व बाल विकास विभाग महिला व बाल विकास विभाग	महिला व बाल विकास विभाग आरोग्य विभाग, शिक्षण विभाग	ग्रामसभा सदस्य आणि सर्व खात्याचे कर्मचारी उदा. ग्रामसेवक, तलाठी, पोलीस पाटील, नर्स. आशा ANM अंगणवाडीसेविका	
९ मार्च	पुर्ण पोषण	१) पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासाच्या कृती- ३ वर्षांखालील मुलासाठी क्रियाशील सहभागाच्या कृतीचे आयोजन करणे.(विवरण पत्र २ पहा) २) आहार प्रात्यक्षिकामध्ये सक्रीय सहभाग करणे ३) AWW, ASHA, ANM,	अंगणवाडीस्तर सर्व स्तर	महिला व बाल विकास विभाग सर्व विभाग		पालक, वडील व आजी आजोबा ASHA	

		<p>डॉक्टर्स आणि सरकारी अधिका-यांद्वारे स्वच्छता अभियान राबविणे</p> <p>४) आशा कार्यकर्तीने जनआंदोलन अंतर्गत पोषण पंधरवाड्याचा संदेश देणे.</p> <p>५) पोषण निरीक्षकाची निवड आणि प्रशिक्षण प्रत्येक वर्गातून पोषण निरीक्षक निवडला जाईल, जो की नाशत्याआधी बालकाने हात धुतला की नाही व नाशता केला की नाही हे तपासणी करेल. आणि १४व्या दिवशी तो शाळेचा पोषण अहवाल तयार करेल.</p> <p>६) शाळा व अंगणवाडीत न्युट्री गार्डन आणि रुफ टॉप गार्डन तयार करणे.</p>	<p>बीट स्तर</p> <p>शालेय स्तर</p> <p>शालेय आणि अंगणवाडी स्तर</p>	<p>आरोग्य विभाग</p> <p>शिक्षण विभाग</p> <p>ग्रामविकास विभाग, खाद्य विभाग</p>		शालेय विद्यार्थी	
१० मार्च	चांगल्या आरोग्यासाठी योग्य व सुरक्षित पुरक आहार	<p>१) ASHA, ANM, आणि अंगणवाडी सेविकांची मिळून गृहभेट</p> <p>२) पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासाच्या कृती : ३ वर्षाखालील मुलासाठी क्रियाशील सहभागाच्या कृतीचे आयोजन करणे</p> <p>३) आहार प्रात्यक्षिकामध्ये सक्रीय सहभाग करणे</p>	<p>ग्राम स्तर</p> <p>अंगणवाडी स्तर</p>	महिला व बाल विकास विभाग	आरोग्य विभाग		

	पोषणाचे १००० दिवस लोहयुक्त आहार	सायकल रॅली	बीट आणि ब्लॉक स्तर	शिक्षण विभाग	युवक विभाग		
		मातांची पाककला स्पर्धा	जिल्हा आणि ब्लॉक स्तर	अन्न विभाग, FSAAI		६ वर्षाखालील बालकाची काळजी घेणारे पालक	
११ मार्च	लहान बालकांमध्ये रक्तक्षयाचे प्रतिबंध	१) पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासाच्या कृती: ३ वर्षाखालील मुलासाठी क्रियाशील सहभागाच्या कृतीचे आयोजन करणे. २) अंगणवाडीतील पूर्व प्रार्थमिक शिक्षणानंतर पूर्व पोषण प्रात्यक्षिकाद्वारे आहार भरविण्यामध्ये सक्रीय सहभाग घेणे. ३) T३ Anemia camp- ६ महिने ते ५९ महिन्यामधील बालके, गर्भवती व स्तनदा माता, आणि वडील व पती यांच्या रक्तक्षयाच्या प्रतिबंधासाठी शिबिरांचे आयोजन करणे.	अंगणवाडी स्तर बीट स्तर	महिला व बाल विकास विभाग आरोग्य विभाग			
		पोषण/ आहारातील विविधता आणि लोहयुक्त आहार यासंबंधी प्रश्नमंजुषा स्पर्धा घेणे.	शालेय स्तर	शिक्षण विभाग	महिला व बाल विकास विभाग	६ महिने ते ५९ महिन्यामधील बालके, गर्भवती व स्तनदा माता, आणि	

						वडील व पती	
१२ मार्च	पुरक आहार आणि हात धुण्याचे प्रात्यक्षिक	१) पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासाच्या कृती: ३ वर्षांखालील मुलासाठी क्रियाशील सहभागाच्या कृतीचे आयोजन करणे. २) अंगणवाडीतील पूर्व प्रार्थमिक शिक्षणानंतर आहार प्रात्यक्षिकामध्ये सक्रीय सहभाग घडवून आणणे. ३) समुदाय आधारित कृतीचे (CBE) आयोजन- सुपोषण	अंगणवाडी स्तर ग्राम स्तर	महिला व बाल विकास विभाग महिला व बाल विकास विभाग		वडील व आजी आजोबा, ६ महिने ते ३ वर्षातील बालके	
		शासकीय कार्यालयात हात धुण्याचे प्रात्यक्षिक करुन दाखविणे.	सर्व स्तर	सर्व विभाग		डॉक्टर, नर्सस, पेशंट्स	
१३मार्च	स्तनपान आणि पुरक आहाराचे महत्व	१) ASHA, ANM, आणि अंगणवाडी सेविकांची मिळून गृहभेट २) पालक मेळावा: पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासाच्या कृती- ३ वर्षांखालील मुलासाठी क्रियाशील सहभागाच्या कृतीचे आयोजन करणे. ३) आहार प्रात्यक्षिकामध्ये सक्रीय सहभाग घडवून आणणे.	घरोघरी	महिला व बाल विकास विभाग	आरोग्य विभाग	० ते ३ वर्षापर्यंत बालकांची काळजी घेणारे पालक	
	स्तनपान आणि पुरक आहाराचे महत्व	स्तनपान आणि पोषणाचे १००० दिवस यावर जागरुकता सत्र	ग्राम स्तर	MSRLM/माविम	महिला बाल विकास विभाग	गर्भवती व स्तनदा माता, आजी	
		शासकीय कार्यालयात जागरुकता सत्र	PHC ग्रामीण/ जिल्हा रुग्णालय	आरोग्य विभाग		NRC व बालरोग चिकीत्सकांकडे(Pe diatrics) दाखल	

						केलेली बालके तसेच उपचार होऊन नुकतीच बरी झालेली बालके	
		NSS स्वयंसेवी आणि नेहरु युवा केंद्राचे प्रतिनिधी यांना पोषण निरीक्षक म्हणून नेमावे. हे पोषक निरीक्षक घरोघरी जाऊन पोषणचे १००० दिवस याबाबतचे संदेश सर्वापर्यंत पोहचवतील.	जिल्हा / ब्लॉक स्तर	युवक कल्याण विभाग		तरुणांवर विशेषतः शाळाबाह्य मुलामुलींवर विशेष भर देणे.	
१४ मार्च	बालकांचे आहार, आरोग्य आणि पुर्वबाल्याव स्थेतील विकासांमध्ये वडीलांचा सहभाग	१) पोषण बस, पोषण कार रॅली २) अंगणवाडी सेविकांद्वारे गृहभेट ३) पोषण निरीक्षकांद्वारे गृहभेट करून बालकांना ६ महिने पुर्ण झाल्यानंतर स्तनपानाबरोबर वरचा आहार सुरु केल्याची खात्री करणे तसेच कुटुंबाला प्रथिने व लोहयुक्त आहार घेत आहे का याची तपासणी करणे ४) हाट बाजार	जिल्हा / ब्लॉक स्तर, घरोघरी घरोघरी बीट व ग्राम स्तर	महिला व बाल विकास विभाग शालेय शिक्षण विभाग ग्रामविकास विभाग		० ते ६ वयोगटातील बालकांचे पालक सर्व लोक	
१५ मार्च	पुरक आहार	१) पोषण रॅली (कार व बस या वाहनाचा वापर करावा) २) पुर्ण पोषण: वडीलांना वरचा आहार बनविण्याचे प्रात्यक्षिक करून दाखविणे तसेच वडीलांना वरचा आहार बालकांना भरविण्याचे प्रात्यक्षिक करून दाखविणे व अंगणवाडीतच वडीलांकडून बालकांना वरचा आहार भरविणे	जिल्हा / ब्लॉक स्तर अंगणवाडी व ग्राम स्तर	महिला बाल विकास विभाग	MAVIM/ MSRLM	० ते ६ वर्षापर्यंत बालकांचे वडील	

१६ मार्च	आहारामध्ये विविधतेचे महत्व	<p>1) अंगणवाडी सेविकेद्वारे गृहभेट</p> <p>2) पालक मेळावा: पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासाच्या कृती: ३ वर्षाखालील मुलासाठी क्रियाशील सहभागाच्या कृतीचे आयोजन करणे.</p> <p>3) T३ Anemia camp- शाळेत जाणा-या बालकांसाठी रक्तशयाच्या प्रतिबंधासाठी शिबिराचे आयोजन करणे</p> <p>4) स्वच्छताग्रही सारखे पोषणाग्रहीचा वर्ग विकसित करणे व पोषणाग्रहीद्वारे दररोज गृहभेटी करून चांगल्या व संतुलित आहाराबद्दल संदेश देणे.</p>	<p>घरोघरी</p> <p>शालेय / ब्लॉक स्तर</p> <p>ब्लॉक स्तर</p>	<p>महिला व बाल विकास विभाग</p> <p>आरोग्य विभाग</p> <p>पाणी पुरवठा आणि स्वच्छता विभाग</p>	<p>शिक्षण विभाग आणि महिला व बाल विकास विभाग</p>	<p>शाळेत जाणारी बालके</p>	
१७ मार्च	लसीकरण	<p>१) ग्राम, आरोग्य, स्वच्छता, व पोषण दिवस</p> <p>२) पालक मेळावा: पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासाच्या कृती: ३ वर्षाखालील मुलासाठी क्रियाशील सहभागाच्या कृतीचे आयोजन करणे.</p> <p>३) आहार प्रात्यक्षिकामध्ये सक्रीय सहभाग घडवून आणणे.</p> <p>४) पोषण पंचायत- पोषण पंधरवाडयामध्ये केली जाणारी कृतीचे अवलोकन आणि</p>	<p>ग्राम स्तर अंगणवाडी स्तर</p> <p>ग्रामसभा</p>	<p>महिला व बाल विकास विभाग महिला व बाल विकास विभाग</p> <p>ग्रामविकास विभाग</p>	<p>आरोग्य विभाग</p>	<p>गर्भवती माता व स्तनदा माता व ३ वयोगटातील बालकांचे पालक</p> <p>सर्व प्रशासक</p>	

		पोषण व आरोग्यावर चर्चा					
	चांगल्या विकासाठी पोषण	युवा बैठक : पोषणावर चर्चा आणि पोषण सुधारणावर उपाय करणे	जिल्हा / ब्लॉक स्तर	शालेय शिक्षण विभाग आणि युवक कल्याण विभाग		किशोवयीन मुले व मुली	
१८ मार्च	पोषणाची पाच सुत्रे	१) गावातील कृतीचे रेडिओ आणि स्थानिक प्रचार माध्यमातून प्रसारण करणे. २) पालक मेळावा: पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासाच्या कृती: ३ वर्षाखालील मुलासाठी क्रियाशील सहभागाच्या कृतीचे आयोजन करणे. आहार प्रात्यक्षिकामध्ये सक्रीय सहभाग घडवून आणणे. ३) पुर्ण पोषण: वरचा आहार भरविण्याच्या प्रात्यक्षिकामध्ये सर्वांचा सहभाग घडवून आणणे.	जिल्हा, ब्लॉक, ग्राम स्तर	महिला व बाल विकास विभाग		सर्व लोक	
	पोषणाचे पाच सुत्र	शाळेमध्ये जागरुकता सुत्र: पोषण निरिक्षकाद्वारे पोषणाचे पाच सुत्रांबाबत जागरुकता घडवून आणणे.	शालेय स्तर	शालेय शिक्षण विभाग	महिला व बाल विकास विभाग	शाळेतील बालके	

१९ मार्च	लोहयुक्त अन्न आणि IFA गोळी व सिरप वाटप	<p>१) पालक मेळावा: पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासाच्या कृती: ३ वर्षाखालील मुलासाठी क्रियाशील सहभागाच्या कृतीचे आयोजन करणे.</p> <p>२) आहार प्रात्यक्षिकामध्ये सक्रीय सहभाग घडवून आणणे.</p> <p>३) सामुदाय आधारित कृतीचे (CBE) आयोजन- सुपोषण</p> <p>४) T३ Anemia camp -शालेय बालकांसाठी रक्तक्षयप्रतिबंधन शिबिर</p>	अंगणवाडी स्तर	महिला व बाल विकास विभाग		गर्भवती व स्तनदा माता व ३ वयोगटातील बालकांचे पालक	
			अंगणवाडी स्तर	महिला व बाल विकास विभाग आरोग्य विभाग	शालेय शिक्षण विभाग	शाळेत जाणारी बालके	
२० मार्च	पुरेसा वरचा आहार भरविणे	<p>१) पालक मेळावा: पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासाच्या कृती: ३ वर्षाखालील मुलासाठी क्रियाशील सहभागाच्या कृतीचे आयोजन करणे.</p> <p>२) आहार प्रात्यक्षिकामध्ये सक्रीय सहभाग घडवून आणणे..</p> <p>३) अंगणवाडी सेविकेद्वारा गृहभेट</p> <p>४) पोषण पंधरवाडामध्ये दिव्यांग माता व दिव्यांग बालकांची आरोग्य तपासणी व आवश्यक काळजी व सेवांची तरतूद</p>	अंगणवाडी स्तर	महिला व बाल विकास विभाग			
			बीट व ब्लॉक स्तर	दिव्यांग कल्याण(समाज कल्याण)	आरोग्य विभाग		

२१ मार्च	आहारातील विविधता (लोहयुक्त अन्न)	१) पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासाच्या कृती: ३ वर्षाखालील मुलासाठी क्रियाशील सहभागाच्या कृतीचे आयोजन करणे.	अंगणवाडी स्तर	महिला व बाल विकास विभाग		६ महिने ३ वयोगटातील बालकांचे पालक	
		२) आजी आजोबा तसेच वडीलांची पोषणयुक्त आहार बनविण्याची स्पर्धा आयोजित करणे, समाजातील पोषण चॅम्पियनचा कौतुक सोहळा आयोजित करणे	ग्राम स्तर	महिला व बाल विकास विभाग		६ महिने ३ वयोगटातील बालकांचे पालक	
		पोषण निरीक्षक सर्व विद्यार्थ्यांना त्यांचा पोषण अहवाल वाटप करतील.	शालेय स्तर	शालेय शिक्षण विभाग		शाळेत जाणारी बालके	
२२ मार्च		१) पोषण पंधरवाड्याचा सांगता समारंभ. २) पोषण रॅली ३) हाट बाजार	सर्व स्तर	महिला व बाल विकास विभाग	ग्रामविकास विभाग		